

Kainuun Puhelinosuuskunta (KPO)

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS

TILIKAUSI 1.1.2017 - 31.12.2017

SISÄLLYSLUETTELO**Sivu**

Toimintakertomus.....	1
Tuloslaskelma	7
Tase	8
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	10
Tuloslaskelman liitetiedot.....	12
Taseen liitetiedot	14
Tilinpäätöksen päiväys ja allekirjoitus	19
Tilintarkastajien tilinpäätösmerkintä	19
Kirjanpitokirjojen luettelo.....	20

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Konsernin rakenne

Kainuun Puhelinosuuskunta (KPO) on Kainuun Puhelinosuuskunta -konsernin emoyhtiö, kotipaikka Kajaani. Konserniin kuuluu osuuskunnan 66 % omistama Kaisanet Oy –tytäryhtiö ja 100 % omistama Herman IT Oy -tytäryhtiö.

Yleinen toimintaympäristö

Vuonna 2017 maailmantalouden yleinen tilanne parani lähes kaikilla alueilla. Myös Suomen talous pääsi kasvuun mukaan usean vuoden taantuman jälkeen.

Myös Kainuun ja Ylä-Savon ja liiketoimintaympäristöissä on ollut selvää positiivista virettä. Yleinen myönteinen kehittyminen on lisännyt kuluttajien ja yritysten uskoa tulevaisuuteen. Myönteisestä kehityksestä huolimatta varsinkin Kainuun kehitysnäkymät ovat muuta maata heikompia. Kainuun ja Ylä-Savon väestö myös vähenee ja sitä kautta heikentää paikallista kulutuskysyntää.

Tieto- ja viestintäteknologia-alan (ICT) volyymikehitys on noudattanut yleisen talouskehityksen trendiä. Pitkäaikaisen taantuman jälkeen alan liikevaihto on käänntynyt lievään kasvuun. Vaikka tietoliikennesektorin palvelujen käyttö edelleen lisääntyy, niin hintaeroosio syö osan euromääräisestä kasvusta. IT-sektorin palvelujen myynnin volyymi on jatkanut vakaata kasvuaan. Perinteisten asiakaskohtaisten ratkaisujen osuus vähenee ja käyttö on siirtymässä globaaleihin pilvipalveluihin. ICT-alan konsolidaatio ja keskittyminen yhä suurempiin liiketoiminta- ja tuotantoyksiköihin jatkui edelleen.

Valtakunnallinen Laajakaista kaikille 2015 –hanketta on jatkettu hiukan päivitettyinä vuoteen 2019 saakka. Rakentaminen jatkui myös Kainuun ja Ylä-Savon alueella, mutta merkittävästi aikaisempia vuosia alemmalla tasolla. Valokuituyhteyksien rakentaminen on ollut tytäryhtiö Kaisanet Oy:n merkittävin investointikohde viime vuosina.

KPO on Finnet-liitto ry:n jäsen. Finnet-liitto ry on keskittynyt kokonaan jäsenyhtiöiden edunvalvontatyöhön, joka kattaa erityisesti kiinteitä verkkoja ja kuituverkkoja koskevan lainsäädännön seurannan ja siihen vaikuttamisen.

Osuuskunnan toimintamalli

Osuuskunnan tarkoituksena on tukea jäsentensä taloudenpitoa ja elinkeinoa tuottamalla jäsenilleen palveluja ja etuja joko itse tai omistamiensa yritysten kanssa. Tytäryhtiöidensä kautta KPO-konserni tarjoaa, välittää ja tuottaa tieto- ja viestintäalan palveluita pääasiassa Kainuun ja Ylä-Savon alueella.

KPO-konserni on organisoitunut liiketoiminnallisesti siten, että perinteiset alueelliset tieto- ja viestintäpalvelut siirtyivät tytäryhtiö Kaisanet Oy:n hoidettaviksi vuoden 2011 alusta. Tytäryhtiö Herman IT Oy:n tuottaa palveluja Kainuussa ja sen markkina-alueena on koko maa.

Kaisanet käynnisti 1.3.2017 KPO ja IPY -osuuskuntien jäsenille suunnatun etuohjelman, jonka myötä osuuskunnan jäsenyydestä saatavat edut kasvoivat merkittävästi. Etuohjelman mukaisesti jäsenet saavat 4 % alennuksen yleisimmistä Kaisanetin kuukausilaskutettavista peruspalveluista. Aloituvuonna Kaisanetin etuohjelman alennukset olivat noin 63.000 euroa, joista noin 64 % kohdistui KPO:n jäsenille.

Emoyhtiö hallinnoi, valvoo ja rahoittaa konsernin yhtiöiden liiketoimintaa. Valvonta hoidetaan tulostavoitteiden ja muiden strategisten tavoitteiden avulla. Tavoitteena on tytäryhtiöiden toimintaedellytysten turvaaminen pitkällä aikajänteellä. Konserniyhtiöillä on päävastuu strategiansa suunnittelusta ja toteutuksesta.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Osuuskunnan toimintamalli (jatkuu)

Konsernin talous- ja hallintopalvelutoiminta hoidetaan keskitetysti emoyhtiön Kainuun Puhelinosuuskunnan toimesta. Näin toimien emoyhtiö pystyy tukemaan ja valvomaan konserniyhtiöiden toimintaa sekä mahdollistaa yhtiöiden keskittymisen omaan liiketoimintaansa. Myös omaisuuden ja varallisuuden hoito liiketoiminnallisin perustein on edelleen keskeistä osuuskunnan toiminnassa.

KPO on edelleen vahva vaikuttaja Kainuun alueen elinkeinostrategian ja aluetalouden kehittäjänä. Pitkäjänteinen alueen tietoverkkojen sekä tuotantokoneistojen rakennuttaminen ja kehittäminen on keskeinen perusta sekä liiketoiminnan kehittämisessä että myös aluekehityksessä. KPO:n yhteistyö Kainuussa toimivien oppilaitosten ja yliopistojen kanssa luo mahdollisuuksia tulevaisuuden toimintaedellytyksille.

Osuuskunnan hallinto

Kainuun Puhelinosuuskunnassa oli vuoden 2017 lopussa 15381 (ed.v. 15356) osuutta, joilla kaikilla on samanlaiset oikeudet. Osuuksien määrä kasvoi tilikauden aikana 25 osuudella. Jäseniä osuuskunnassa on noin 12.000.

Osuuskunta on hankkinut vuoden 2017 aikana 135 (226) kappaletta omia osuuksiaan. Osuudet on hankittu nimellisarvolla 33,64 euroa/osuus. Osuuskunnan hallussa olevien osuuksien tiedot:

- hallussa olevien osuuksien määrä 527 kpl
- osuusmaksujen yhteismäärä 17.728,28 euroa
- osuuksien hankintameno 17.728,28 euroa

Osuuskunnan varsinainen kokous pidettiin 11. toukokuuta 2017. Kokouksessa käsiteltiin varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle kuuluvat asiat, mukaan henkilövalinnat. Esko Hakala ja Reino Huusko valittiin uudelleen toimikaudelle 1.1.2018 - 31.12.2020. Lisäksi kokouksessa käsiteltiin ja hyväksyttiin hallituksen ehdotus oman pääoman erien rahastosiirroista.

Hallituksen kokoonpano on vuonna 2017 ollut:

- toimitusjohtaja Timo Leppänen, puheenjohtaja
- toimitusjohtaja Reino Huusko, varapuheenjohtaja
- kauppaneuvos Esko Hakala, jäsen
- yrittäjä Martti Huusko, jäsen
- viestintäneuvos Marja Karjalainen, jäsen

Toimitusjohtajana on toiminut Hannu Korolainen. Osuuskunnan tilintarkastajana on toiminut KHT-tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy, vastuullisena tilintarkastajana KHT Eero Huusko.

Tytäryhtiö Kaisanet Oy:n liiketoiminta

Liiketoimintatavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin. Laajakaista on edelleen suurin yksittäinen liiketoiminnan osa-alue ja siinä liittymämäärät pysyivät lähes edellisen vuoden tasolla. Kaapeli-tv -toiminta jatkoi kasvuaan ja KTV-asiakasliittymät muodostavat yhtiön suurimman liittymäryhmän. Kuluttaja- ja yritysasiakasliittymien kokonaisvolyymi oli vuoden lopussa noin 50 000 liittymää. Verkko liiketoiminnassa yhtiön omistaman verkonyhteyksien vuokraus mm. mobiilioperaattoreiden tarpeisiin on merkittävä osa yhtiön liiketoimintaa.

Kuluneen vuoden investoinnit kohdistuivat pääosin alue- ja runkoverkkojen rakentamiseen sekä tuotantojärjestelmien korvausinvestointeihin. Kuiturakentaminen jatkui edelleen, mutta pienemällä volyyymilla, kuin edellisinä vuosina. Kiinnostusta nopean kuituyhteyden hankintaan on edelleen ja uudet rakentamisalueet valitaan etukäteen tehtyjen kyselyjen pohjalta.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS**Tytäryhtiö Kaisanet Oy:n liiketoiminta (jatkuu)**

Kaisanet käynnisti 1.3.2017 KPO ja IPY -osuuskuntien jäsenille suunnatun etuohjelman, jossa jäsenet saavat 4 % alennuksen yleisimmistä Kaisanetin kuukausilaskutettavista peruspalveluista. Aloitusvuonna Kaisanetin etuohjelman alennukset olivat noin 63.000 euroa.

Kaisanet ja Herman IT Oy tiivistivät yhteistyötään tekemällä 1.1.2017 liiketoimintakaupan, jossa Kaisanet Oy:n IT-tuotantoliiketoiminta siirtyy Herman IT:lle. Tämä järjestely tuki sekä Kaisanetin IT-palvelujen että Herman IT:n konosaliliiketoiminnan kehitystä ja kasvua.

Kaisanet Oy:n vuoden 2017 liikevaihto oli 19,8 milj. euroa (ed.v. 19,9 milj.€) ja tilikauden kulut 18,9 milj. euroa (19,3 milj.€). Yhtiön liike-tulos oli noin 1,0 milj. euroa (0,8 milj.€). Rahoitustuotto- ja kuluja kertyi -0,1 milj. euroa (-0,2 milj.€). Poistoeron lisäystä kirjattiin tilikaudella noin 0,9 milj. euroa (0,7 milj.€). Tilikauden tulos oli 21.278,40 euroa (20.160,22 €) voitollinen.

Rahoitustilanne oli hyvä koko tilikauden ajan. Liiketoiminnan rahavirta vuonna 2017 oli 4,1 milj. euroa (6,3 milj.€). Yhtiön likvidit varat olivat 4,7 milj. euroa, joista 2,5 milj. euroa on sijoitettu korko- ja osakerahastoihin. Rahoituslaitoslainoja lyhennettiin vuoden 2017 aikana 2,0 milj. eurolla. Lainat rahoituslaitoksilta olivat tilikauden lopussa yhteensä 8,0 milj. euroa (10,0 milj.€).

Kaisanet Oy:n investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin olivat noin 2,4 milj. euroa (2,2 milj.€). Käyttöomaisuusinvestoinnit kohdistuivat pääosin Kainuun ja Ylä-Savon alue- ja runkoverkon rakentamiseen. Lisäksi laajennettiin ja uusittiin tietoliikenteen ja tietotekniikan palvelualustoja.

Yhtiön palveluksessa oli tilikaudella keskimäärin 89 (96) henkilöä. Henkilöstö väheni edellisestä vuodesta eläkkeelle siirtymisten ja IT-tuotantoliiketoimintakaupan myötä. Toimitusjohtajana on toiminut Mikko Kurtti.

Kaisanetin Laajakaista-2015 -hankkeen merkittävät kuituverkkoinvestoinnit ja niiden rahoitus lisäsivät voimakkaassa rakennusvaiheessa vuosina 2011-2015 yhtiön liiketoimintariskiä. Vaikka tukihanke jatkuu vuoteen 2019 saakka ja myös muita kuituverkkokohteita edelleen rakennetaan, on merkittävimmät verkkoinvestoinnit jo tehty ja riskitaso samalla alentunut. TV-liiketoimintaan kohdistuu edelleen kustannuksia lisääviä paineita tekijänoikeusjärjestöjen vaatimien tekijänoikeusmaksujen johdosta. Mahdollisia lisäkustannuksia ei voida kokonaisuudessaan siirtää asiakashintoihin olemassa olevan lainsäädännön perusteella. Väestön ikääntymisen ja poismuutto heikentävät etenkin kuluttajapalveluiden volyymeja. Ammattitaitoisen työvoiman saanti tulee olemaan useille yrityksille merkittävä haaste lähitulevaisuudessa.

Liiketoiminnan volyymin merkittävä supistuminen aiheuttaisi haasteen yhtiön kustannusrakenteen sopeuttamiselle ja toiminnan kehittämiseksi.

ICT-liiketoiminnassa yleinen taloustilanne asettaa haasteita varsinkin yritysmarkkinassa. Kuluttajien laajakaistapalveluiden osalta on odotettavissa kilpailun kiristymistä 4G-yhteyksien laajentuessa. Kaisanet kilpailee laadulla ja yhteyksien nopeudella ja jatkaa merkittäviä investointeja kuituverkkoihin ja muihin huippunopeisiin verkkoyhteyksiin, kuten kaapelilaajakaistaan.

Kaisanet Oy:n liikevaihdon ja kuluja ennustetaan hiukan kasvavan vuoden 2017 tasosta. Samalla myös liike-tuloksen odotetaan paranevan. Vuodelle 2018 suunnitellut käyttöomaisuusinvestoinnit ovat suuremmat kuin vuosien 2016-2017 taso.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS**Tytäryhtiö Herman IT Oy:n liiketoiminta**

Herman IT Oy tarjoaa korkean käytettävyyden konesali- ja IT-palveluita sekä digitaalisten tuotteiden ja palveluiden ohjelmistokehityspalveluja.

Herman IT Oy ja IBM tuottavat yhteistyössä IBM Spektri - ulkoistuspalveluita suomalaisille keskisuurille yrityksille. IBM Spektri palvelun tuotantoalustat on sijoitettu Herman IT Oy:n konesaliin Kajaaniin. Herman IT vuokraa myös pelkkää konesalitilaa ja nämä asiakkaat voivat olla myös isoja kansainvälisiä toimijoita. IBM teknologialla toteutettu, kahdennettu EMDC-konesali sijaitsee entisen UPM:n paperitehtaan alueella Renforsin Rannan yritysalueella Kajaanissa.

Ohjelmistokehitysresurssien kautta pystytään tukemaan asiakkaita uusien digitaalisten tuotteiden ja palveluiden luomisessa. Ohjelmistokehityksellä täydennetään Herman IT:n konesalipalvelutarjontaa ja toisaalta konesalipalveluita tuotetaan olemassa oleville ohjelmistokehitysasiakkaille.

Herman IT ja sisaryhtiö Kaisanet toteuttivat 1.1.2017 liiketoimintakaupan, jossa Kaisanet Oy:n IT-tuotantoliiketoiminta siirtyi Herman IT:lle. Tämä järjestely vahvisti merkittävästi Herman IT:n tuotantoympäristöä ja näin osaltaan tuki konesaliliiketoiminnan kasvua ja kehittymistä.

Herman IT Oy:n vuoden 2017 liikevaihto oli 2,4 milj. euroa (ed.v. 2,6 milj.€) ja liiketulos oli noin 1,0 milj. euroa (-1,2 milj.€) tappiollinen. Tilikauden tulos oli 0,9 milj. euroa (-1,0 milj.€) tappiollinen. Yhtiön tulos parani edelleen vuoden 2017 aikana, mutta asetettua tulostavoitetta ei saavutettu. Yhtiön palveluksessa oli tilikaudella keskimäärin 32 (36) vakinaista henkilöä. Toimitusjohtajana on toiminut Jani Moilanen.

Tilikauden keskeisin tavoite on ollut tuottojen lisääminen kasvattamalla asiakkaiden määrää. Tehokkuutta ja kannattavuutta on parannettu kehittämällä palveluja prosessimaiseksi toiminnaksi. Liikevaihto- ja asiakashankintatavoitteet eivät vuoden 2017 osalta toteutuneet suunnitellusti. Tästä syystä myös kannattavuudessa jäätin sille asetetusta tavoitteesta. Nykyinen volyymi ei riitä kattamaan yhtiön kuluja ja poistoja. Yhtiön rahoitus ja vakavaraisuus ovat toistaiseksi emoyhtiön Kainuun Puhelinosuuskunnan varassa. Mikäli Herman IT Oy:n kasvutavoitteita ei saavuteta, jatkuu yhtiön liiketoiminta tappiollisena kiinteistä kuluista ja poistoista johtuen.

Merkittävin riski liittyy liiketoiminnan kasvuvaatimukseen. Suuret investoinnit edellyttävät volyymin voimakasta kasvua ja asetettujen myyntitavoitteiden saavuttamista. Myös pitkäaikaisiin tila- ja hyödykesopimuksiin sisältyy riskiä, mikäli liiketoiminta ei kehity ennustetulla tavalla.

Emoyhtiön talous

Kainuun Puhelinosuuskunnan vuoden 2017 liikevaihto oli 1.014 teuroa (ed.v. 1.033 t€). Osuuskunnan liikealijäämä oli noin 80 teuroa (-47 t€). Rahoitustuottoja kertyi 290 teuroa (355 t€) ja rahoituskuluja noin 921 teuroa (1.132 t€). Rahoituskuluihin sisältyy tytäryhtiö Herman IT Oy:n osakkeista tehty 900 teuron arvonalennus. Arvonalennus johtuu Herman IT Oy:n tappiollisesta toiminnasta. Muut rahoitustuotot ja kulut kertyivät pääosin rahoitusarvopaperien myyntivoitoista ja -kuluista sekä niiden arvomuutoksesta. Tilinpäätössiirtoihin on kuluksi kirjattu Herman IT:lle annettu 163 teuron konserniavustus. Tilikauden alijäämä oli 875 teuroa (-1.083 t€)

Rahoitustilanne oli hyvä koko tilikauden ajan. Liiketoiminnan tarpeen ylittävät rahoitusvarat on sijoitettu korko- ja osakerahastoihin 6,3 milj. euron arvosta. Muut likvidit varat on sijoitettu pankkitalletuksiin. Osuuskunta sai 330 teuron palautuksen Kaisanet Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Osuuskunnan palveluksessa oli vuonna 2017 yhteensä 10 henkilöä.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Konsernin talous

KPO-konsernin vuoden 2017 liikevaihto oli noin 21,8 milj. euroa (ed.v. 22,4 milj.€) ja liikeylijäämä oli 0,03 milj. euroa (-0,35 milj.€). Tilikauden alijäämää konserniin kertyi noin 0,2 milj. euroa (-0,6 milj.€). Konsernin alijäämä johtui tytäryhtiö Herman IT Oy:n tappiollisesta tuloksesta.

Konsernin rahoitustilanne oli hyvä koko tilikauden ajan. Lyhytaikainen rahoitustarve on hoidettu emoyhtiön kautta. Pitkäaikainen rahoitus on Kaisanet Oy:n ja Herman IT Oy osalta hoidettu pankki- ja rahoituslaitoslainoilla. Vieraan pääoman kokonaismäärä oli tilikauden lopussa 15,6 milj. euroa (19,0 milj.€). Konsernin ulkopuoliset korolliset lainat 8,9 milj. euroa pienenivät tilikauden aikana 2,2 milj. euroa (-2,3 milj.€). Konsernin oman pääoman määrä oli 26,1 milj. euroa (26,3 milj.€).

Konsernin kokonaisinvestoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin sekä sijoituksiin olivat 3,0 milj. euroa (2,3 milj.€). Konsernin palveluksessa oli tilikaudella keskimäärin 143 (156) työntekijää. Henkilöstö väheni edellisestä vuodesta eläkkeelle siirtymisten henkilöstön vaihtuvuuden myötä.

Konsernin tunnusluvut

	2015	2016	2017	
Liikevaihto	22 772	22 417	21 783	(1000€)
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-1 188	-350	25	(1000€)
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 255	-625	-253	(1000€)
Investoinnit yhteensä	5 473	2 344	3 053	(1000€)
Tase	53 768	52 191	48 498	(1000€)
Omavaraisuusaste	55,6 %	51,8 %	55,1 %	
Nettovelkaantumisaste %	14,0 %	neg.	neg.	
Sijoitetun pääoman tuotto %	neg.	neg.	0,03 %	
Koko henkilöstö keskimäärin	156	143	131	

Kehittämistoiminta

KPO on pitkäjänteisesti kehittänyt liiketoimintaa sekä itse että erityisesti tytäryhtiöidensä kautta. Toimialan sääntelyyn ja muutoshankkeisiin osallistutaan pääasiassa Finnet-liitto ry:n kautta.

KPO on pääomasijoittajana Oulun Seudun Hyvinvointirahasto Ky:ssä. Rahaston tarkoituksena on sijoittaa käynnistysvaiheessa oleviin hyvinvointialan yrityksiin. Rahastoa hoitaa ja hallinnoi oululainen Fortel Oy. Rahasto on sijoittanut kehityspääomaa noin 10 pohjoissuomalaiseen aloittavaan yritykseen.

Riskit ja näkymät

Emo-KPO:n merkittävin riski sisältyy sen tytäryhtiöiden liiketoimintojen menestymiseen. Toimintaympäristön haasteena tulevat olemaan suhteellisen heikko alueellinen kehitys ja globalisoituvat markkinat sekä edelleenkin tiukkeneva kilpailutilanne. Nämä vaikuttavat tytäryhtiöiden liiketoimintaan, varsinkin Herman IT Oy:ssä, jonka liiketoimintavolyymit eivät ole vielä riittäviä.

Suomi aikoo olla vahvasti mukana, kun kansainväliset IT-toimijat etsivät tietovarantojensa sijoitusmaata. Pohjoismaat ovat jo saaneet jalansijaa mm. Googlen ja Facebookin osalta. Kajaanin konesalikeskittymä tarjoaa mahdollisuuksia liiketoiminnan kasvulle. Samalla Herman IT Oy:n konesali pystyy kasvattamaan asiakkuuksiaan.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS**Riskit ja näkymät (jatkuu)**

Konsernin liikevaihdon arvioidaan hiukan kasvavan. Kannattavuuden osalta tavoitteena on merkittävä liikevoiton paraneminen, erityisesti Herman IT Oy:n osalta. Odotusten vastainen kehitys voi jatkossa rasittaa KPO:n tulosta sekä aiheuttaa arvonalennusriskiä KPO:n taseeseen.

Yli-/alijäämän käyttö

Osuuskunnan tilikauden tuloslaskelma osoittaa 874.843,61 euron alijäämää. Hallitus ehdottaa osuuskunnan kokoukselle, että tilikauden alijäämä 874.843,61 euroa siirretään edellisten tilikausien ylijäämään.

TULOSLASKELMA (euroa)		EMOYHTIÖ		KONSERNI	
		1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
LIKEVAIHTO	1	1 014 512,07	1 033 133,66	21 782 897,63	22 416 709,72
Liiketoiminnan muut tuotot	2	70,00	4 032,26	172 124,42	206 768,84
Materiaalit ja palvelut	3	0,00	0,00	5 353 435,70	5 092 872,25
Henkilöstökulut	4	590 117,85	596 912,93	7 074 415,40	7 945 138,47
Poistot ja arvonalentumiset	5	86 026,81	91 629,95	4 643 837,01	4 944 904,09
Liiketoiminnan muut kulut	6	418 027,68	396 121,49	4 857 970,91	4 990 753,34
LIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)		-79 590,27	-47 498,45	25 363,03	-350 189,59
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	7	-631 726,29	-784 046,96	142 365,22	33 522,26
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		-711 316,56	-831 545,41	+167 728,25	-316 667,33
Tilinpäätössiirrot	8	-163 000,00	-250 000,00	0,00	0,00
Tuloverot	9	-527,05	-1 582,60	-527,05	-1 582,60
Laskennallisest verot				-181 249,65	-132 789,89
Vähemmistön osuus				-239 264,87	-173 739,77
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)		-874 843,61	-1 083 128,01	-253 313,32	-624 779,59

TASE - VASTAAVAA (euroa)	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet	10 48 128,67	70 333,81	430 665,42	670 797,53
Konserniliikearvo	11		98 234,90	199 878,18
Aineelliset hyödykkeet	12 336 801,70	385 961,52	30 417 308,35	31 795 242,27
Sijoitukset	13 15 152 316,84	16 971 316,84	1 104 862,71	2 793 862,71
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	15 537 247,21	17 427 612,17	32 051 071,38	35 459 780,69
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus	14 0,00	0,00	340 147,62	395 693,67
Pitkäaikaiset saamiset	15 52 500,00	70 000,00	399 088,25	416 039,97
Lyhytaikaiset saamiset	16 212 686,69	193 696,10	4 190 025,23	4 680 208,81
Rahoitusarvopaperit	17 6 252 332,22	5 054 445,02	8 795 141,65	5 054 445,02
Rahat ja pankkisaamiset	341 220,58	540 812,46	2 722 797,17	6 184 892,77
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	6 858 739,49	5 858 953,58	16 447 199,92	16 731 280,24
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22 395 986,70	23 286 565,75	48 498 271,30	52 191 060,93

TASE - VASTATTAVAA (euroa)	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
OMA PÄÄOMA				
Osuuspääoma	517 416,84	516 575,84	517 416,84	516 575,84
Vararahasto	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32
Muut rahastot	9 917 595,64	18 669 726,85	9 917 595,64	18 669 726,85
Edellisten tilikausien ylijäämä	4 884 489,56	-2 779 972,24	8 340 932,47	218 122,28
Tilikauden alijäämä (ylijäämä)	-874 843,61	-1 083 128,01	-253 313,32	-624 779,59
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	18 22 002 056,75	22 880 600,76	26 080 029,95	26 337 043,70
VÄHEMMISTÖOSUUS			6 851 941,00	6 782 676,13
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	19 0,00	0,00	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA				
Laskennallinen verovelka			1 916 203,22	1 734 953,57
Pitkäaikainen	20 0,00	0,00	8 869 326,65	10 278 145,84
Lyhytaikainen	21 393 929,95	405 964,99	4 780 770,48	7 058 241,69
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	393 929,95	405 964,99	15 566 300,35	19 071 341,10
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	22 395 986,70	23 286 565,75	48 498 271,30	52 191 060,93

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET**Konsernitilinpäätös**

Kainuun Puhelinosuuskunta (KPO) on Kainuun Puhelinosuuskunta –konsernin emoyhtiö, kotipaikka Kajaani. Konserniin kuuluu osuuskunnan 66 % omistama Kaisanet Oy –tytäryhtiö ja osuuskunnan 100 % omistama Herman IT Oy –tytäryhtiö.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty emoyhtiö ja tytäryhtiöt. Konserniyhtiöiden keskinäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat on vähennetty. Keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Vähemmistöosuus on erotettu konsernin omasta pääomasta ja tuloksesta sekä esitetty omana eränään.

Konsernitilinpäätöksen laajuuden osalta todetaan, että omistusyhteisyrittäjä Kainuun Taksivälitys Oy osakeyhtiö on jätetty pois Kainuun Puhelinosuuskunta –konsernista. Kyseisellä yhtiöllä ei ole olennaista vaikutusta konsernin tuloksen eikä oman pääoman osalta.

Käyttöomaisuuden arvostus

Käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina käyttöomaisuusesineiden taloudellisen pitoajan perusteella. Hyödykkeiden hankinnat, joiden taloudellinen pitoaika on alle kolme vuotta, sekä pienhankinnat on kirjattu kokonaisuudessaan tilikauden kuluksi. Tytäryhtiöiden hankinnasta syntyneet konserniliikearvot poistetaan 5 vuodessa.

Suunnitelman mukaiset poistoajat ovat:

Aineettomat hyödykkeet	3 – 10 vuotta
Rakennukset	25 vuotta
Rakennelmat	5 vuotta
Rakennusten tekniset laitteet	4 vuotta
Koneet ja kalusto	4 - 20 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5 vuotta

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus esitetään keskihankintahintaperiaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman jälleenhankintahinnan tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Rahoitusarvopapereiden arvostus

Rahoitusarvopaperit (korko- ja osakerahasto-osuudet) on arvostettu käypään arvoon, eli tilinpäätöshetken pörssikurssien mukaiseen markkinahintaan.

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot on kirjattu vuosikuluiksi tai kolmen tai useamman vuoden ajan tuloa kerryttävät tutkimus- ja tuotekehitysmenot on aktivoitu ja poistetaan vaikutusaikanaan.

Eläkemenojen jaksotus

Konsernin henkilökunnan eläketurva on hoidettu ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä.

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET**Välittömät verot**

Tilikaudelle kuuluvat välittömät tuloverot on jaksotettu ja kirjattu tuloslaskelmaan. Taseen vastattavaa erän, poistoeron, laskennallinen verovelka on esitetty konsernitaseessa ja liitetiedoissa, Laskennallisen verovelan muutos on esitetty konsernituloslaskelmassa.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Omavaraisuusaste -%

Oma pääoma
Taseen loppusumma - saadut ennakot

Sijoitetun pääoman tuotto -%

Nettotulos + korkokulut
Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT		EMOYHTIÖ		KONSERNI	
Tuloslaskelman liitetiedot		2017	2016	2017	2016
1. Liikevaihtoon sisältyvät liittymismaksut		0,00	0,00	59 868,77	78 902,58
2. Liiketoiminnan muut tuotot					
Perintäkorvaukset		0,00	0,00	45 400,45	51 478,13
Saadut tuet		70,00	0,00	83 075,50	30 578,06
Käyttöomaisuuden myyntivoitot		0,00	4 032,26	13 647,84	53 462,57
Hallintopalvelut		0,00	0,00	0,00	0,00
Muut		0,00	0,00	30 000,63	71 250,08
Yhteensä		70,00	4 032,26	172 124,42	206 768,84
3. Materiaalit ja palvelut					
Aineet ja tarvikkeet					
Ostot tilikauden aikana		0,00	0,00	1 922 325,36	1 689 881,57
Varaston muutos		0,00	0,00	44 139,50	-53 368,25
Yhteensä		0,00	0,00	1 966 464,86	1 636 513,32
Ulkopuoliset palvelut		0,00	0,00	3 386 970,84	3 456 358,93
Materiaalit ja palvelut yhteensä		0,00	0,00	5 353 435,70	5 092 872,25
Yhtiön palveluksessa oli henkilöstöä tilikauden aikana keskimäärin		10	10	131	143
4. Henkilöstökulut					
Palkat		493 137,99	492 332,53	6 016 566,45	6 642 352,30
Eläkevakuutusmaksut		87 391,88	86 805,26	1 103 712,15	1 158 941,46
Muut henkilöstökulut		9 587,98	17 775,14	150 921,80	307 450,71
Aktivoidut henkilöstökulut		0,00	0,00	-196 785,00	-163 606,00
Yhteensä		590 117,85	596 912,93	7 074 415,40	7 945 138,47
Johdon palkat ja palkkiot					
Toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet		123 590,45	124 362,45	390 493,60	376 786,17
5. Poistot ja arvonalentumiset					
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä		86 026,81	91 629,95	4 452 564,31	4 843 260,81
Poistot konsernilikearvosta				101 643,28	101 643,28
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä				89 629,42	0,00
Yhteensä		86 026,81	91 629,95	4 643 837,01	4 944 904,09

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT Tuloslaskelman liitetiedot	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2017	2016	2017	2016
6. Liitetiedot tilintarkastajan palkkiosta				
Tilintarkastus	16 627,00	16 798,00	42 952,00	39 715,00
Tilintarkastuslain 1 §:n 1 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot	0,00	0,00	0,00	0,00
Veroneuvonta	0,00	0,00	2 324,00	3 177,58
Muut palvelut	1 928,00	0,00	10 840,00	4 615,00
Yhteensä	18 555,00	16 798,00	56 116,00	47 507,58
7. Rahoitustuotot ja kulut				
Osinkotuotot	16 492,33	3 572,59	56 627,93	106 242,69
Arvonnousut vaihtuvien vastaavien sijoituksista	30 679,31	0,00	69 553,21	30,61
Korko- ja rahoitustuotot saman konsernin yrityksiltä	1 593,90	1 726,02	0,00	38 708,70
Muut korko- ja rahoitustuotot muilta	240 629,89	348 677,73	278 991,90	349 079,99
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-900 000,00	-1 000 000,00	0,00	0,00
Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien sijoituksista	0,00	-72 784,79	0,00	-72 784,79
Korko- ja rahoituskulut saman konsernin yrityksille	-5 172,00	-0,05	0,00	0,00
Muut korko- ja rahoituskulut muille	-15 949,72	-65 238,46	-262 807,82	-387 754,94
Yhteensä	-631 726,29	-784 046,96	142 365,22	33 522,26
8. Tilinpäätössiirrot				
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus	0,00	0,00	0,00	0,00
Konserniavustus	-163 000,00	-250 000,00	0,00	0,00
Yhteensä	-163 000,00	-250 000,00	0,00	0,00
9. Tuloverot				
Tuloverot	-527,05	-1 582,60	-527,05	-1 582,60
Muut välittömät verot	0,00	0,00	0,00	0,00
Laskennallisen verovelan muutos	0,00	0,00	-181 249,65	-132 789,89
Yhteensä	-527,05	-1 582,60	-181 776,70	-134 372,49

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2017	2016	2017	2016
Taseen liitetiedot				
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet				
10. Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	877 427,95	876 955,95	2 484 197,26	2 463 666,81
Lisäykset	0,00	472,00	66 307,85	20 530,45
Vähennykset	0,00	0,00	-13 435,85	0,00
Hankintameno 31.12	877 427,95	877 427,95	2 537 069,26	2 484 197,26
Kertyneet sumu-poistot	870 479,94	867 736,99	2 386 779,39	2 303 293,44
Kirjanpitoarvo 31.12	6 948,01	9 690,96	150 289,87	180 903,82
Liikearvo				
Hankintameno 1.1.	598 685,83	598 685,83	650 623,42	650 623,42
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12	598 685,83	598 685,83	650 623,42	650 623,42
Kertyneet sumu-poistot	593 726,93	583 726,93	645 664,76	635 664,76
Kirjanpitoarvo 31.12	4 958,90	14 958,90	4 958,66	14 958,66
Muut pitkävaikuttiset menot				
Hankintameno 1.1.	236 205,45	230 923,30	1 857 718,63	1 813 007,86
Lisäykset	3 882,52	5 282,15	56 099,13	44 710,77
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12	240 087,97	236 205,45	1 913 817,76	1 857 718,63
Kertyneet sumu-poistot	203 866,21	190 521,50	1 638 400,87	1 382 783,59
Kirjanpitoarvo 31.12	36 221,76	45 683,95	275 416,89	474 935,04
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	48 128,67	70 333,81	430 665,42	670 797,52
11. Konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00	1 626 345,14	1 718 056,63
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset			0,00	0,00
Hankintameno 31.12	0,00	0,00	1 626 345,14	1 718 056,63
Kertyneet sumu-poistot	0,00	0,00	1 528 110,24	1 518 178,45
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	0,00	98 234,90	199 878,18
12. Aineelliset hyödykkeet				
Maa-alueet				
Hankintameno 1.1	101 558,51	97 784,41	522 483,06	521 461,34
Lisäykset	0,00	3 774,10	12 585,16	8 049,10
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-7 027,38
Hankintameno 31.12	101 558,51	101 558,51	535 068,22	522 483,06
Kertyneet sumu-poistot	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	101 558,51	101 558,51	535 068,22	522 483,06
Rakennukset ja rakennelmat				
Hankintameno 1.1	6 906 996,51	6 896 008,36	10 169 913,13	9 997 531,81
Lisäykset	8 973,54	10 988,15	268 877,29	172 381,32
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12	6 915 970,05	6 906 996,51	10 438 790,42	10 169 913,13
Kertyneet sumu-poistot	6 688 819,56	6 638 345,49	9 661 219,45	9 302 863,97
Kirjanpitoarvo 31.12	227 150,49	268 651,02	777 570,97	867 049,16

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2017	2016	2017	2016
Taseen liitetiedot				
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1	48 837 290,98	48 833 105,34	102 879 952,93	100 856 395,13
Lisäykset	1 805,78	4 185,64	2 648 827,18	2 044 698,92
Vähennykset	0,00	0,00	-205 960,46	-21 141,12
Hankintameno 31.12	48 839 096,76	48 837 290,98	105 322 819,65	102 879 952,93
Kertyneet sumu-poistot	48 831 004,06	48 821 538,99	76 219 348,49	72 474 242,88
Kirjanpitoarvo 31.12	8 092,70	15 751,99	29 103 471,16	30 405 710,05
Keskeneräiset investoinnit				
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00	0,00	291 648,93
Lisäykset	0,00	0,00	1 198,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-291 648,93
Hankintameno 31.12.	0,00	0,00	1 198,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	336 801,70	385 961,52	30 417 308,35	31 795 242,27
13. Sijoitukset				
Osakkeet tytäryritys				
Hankintameno 1.1	14 949 609,72	15 179 609,72	0,00	0,00
Lisäys	1 100 000,00	1 100 000,00	0,00	0,00
Vähennykset	-330 000,00	-330 000,00	0,00	0,00
Arvonlennus	-900 000,00	-1 000 000,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12	14 819 609,72	14 949 609,72	0,00	0,00
Osakkeet omistusyhteisyrittäjä				
Hankintameno 1.1	9 300,00	9 300,00	9 300,00	9 300,00
Lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12	9 300,00	9 300,00	9 300,00	9 300,00
Osakkeet ja osuudet muut				
Hankintameno 1.1	2 008 740,62	2 008 740,62	2 780 896,21	2 737 192,08
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	53 805,13
Vähennykset	-1 689 000,00	0,00	-1 689 000,00	-10 101,00
Arvonlennus	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	319 740,62	2 008 740,62	1 091 896,21	2 780 896,21
Muut sijoitukset				
Hankintameno 1.1	3 666,50	3 666,50	3 666,50	3 666,50
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	3 666,50	3 666,50	3 666,50	3 666,50
Sijoitukset yhteensä	15 152 316,84	16 971 316,84	1 104 862,71	2 793 862,71
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet yhteensä	15 537 247,21	17 427 612,17	32 051 071,38	35 459 780,68
Konserniyritykset	Emoyhtiön omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Oma pääoma	Tilikauden tulos
Tytäryhtiöt				
Herman IT Oy	100,00 %		1 622 379,80	-869 686,95
Kaisanet Oy	66,00 %		16 851 846,36	21 278,40
Omistusyhteisyrittäjät		Omistus-osuus	Oma pääoma	Tilikauden tulos
Kainuun Taksivälitys Oy (2016 tilinp.)		21,70 %	135 077,70	15 425,63

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2017	2016	2017	2016
Taseen liitetiedot				
14. Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00	340 147,62	395 693,67
Keskeneräiset tuotteet	0,00	0,00	0,00	0,00
Ennakkomaksut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	340 147,62	395 693,67
Saamiset				
15. Pitkäaikaiset saamiset				
Muut lainasaamiset	52 500,00	70 000,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,00	399 088,25	416 039,97
Yhteensä	52 500,00	70 000,00	399 088,25	416 039,97
16. Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	191 661,71	186 882,20	3 558 833,34	3 568 824,69
Muut saamiset	0,00	0,00	6 013,71	6 901,16
Siirtosaamiset	21 024,98	6 813,90	625 178,18	1 104 482,96
Yhteensä	212 686,69	193 696,10	4 190 025,23	4 680 208,81
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä				
Pitkäaikaiset lainasaamiset	52 500,00	70 000,00	0,00	0,00
Myyntisaamiset	187 408,04	183 150,48	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	239 908,04	253 150,48	0,00	0,00
17. Rahoitusarvopaperit				
Korko- ja osakerahasto-osuudet	6 252 332,22	5 054 445,02	8 795 141,65	5 054 445,02
	6 252 332,22	5 054 445,02	8 795 141,65	5 054 445,02
18. Oma pääoma				
Osuuspääoma 1.1.	516 575,84	516 441,28	516 575,84	516 441,28
Muutos	841,00	134,56	841,00	134,56
Osuuspääoma 31.12.	517 416,84	516 575,84	517 416,84	516 575,84
Vararahasto 1.1.	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32
Lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Vararahasto 31.12.	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32
Käyttörahasot 1.1.	18 666 093,73	18 666 093,73	18 666 093,73	18 666 093,73
Muutos	-8 847 589,81	0,00	-8 847 589,81	0,00
Käyttörahasot 31.12.	9 818 503,92	18 666 093,73	9 818 503,92	18 666 093,73
Omien osuuksien hankintarahasto 1.1.	3 633,12	11 235,76	3 633,12	11 235,76
Lisäys/vähennys	95 458,60	-7 602,64	95 458,60	-7 602,64
Omien osuuksien hank.rahasto 31.12.	99 091,72	3 633,12	99 091,72	3 633,12
Sijoitetun vapaan opo:n rahasto 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan opo:n rah. 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilik. ylijäämä 1.1.	-2 779 972,24	1 398 384,79	218 122,28	3 652 506,87
Siirto vararahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirto käyttörahasotosta	8 747 589,81	0,00	8 747 589,81	0,00
Konsernirakenteen muutos	0,00	0,00	0,00	0,00
Ylijäämä edelliseltä tilikaudelta	-1 083 128,01	-4 178 357,03	-624 779,59	-3 434 384,59
Edellisen tilikauden virheen oikaisu	0,00	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilik. ylijäämä 31.12.	4 884 489,56	-2 779 972,24	8 340 932,50	218 122,28
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-874 843,61	-1 083 128,01	-253 313,32	-624 779,59
Oma pääoma yhteensä	22 002 056,75	22 880 600,76	26 080 029,98	26 337 043,70

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2017	2016	2017	2016
Taseen liitetiedot				
19. Tilinpäätössiirtojen kertymä				
TP-siirtojen kertymä koostuu poistoerosta	0,00	0,00	0,00	0,00
Kertymään siirtyvä verovelka	0,00	0,00	1 916 203,22	1 734 953,57
20. Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	7 722 267,06	8 925 354,28
Eläkelainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	1 147 059,59	1 352 791,56
Yhteensä	0,00	0,00	8 869 326,65	10 278 145,84
Yli 5 vuoden kuluttua erääntyvät velat				
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	3 000 000,00	0,00
21. Lyhytaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta / vuosilyhennys	0,00	0,00	1 203 087,22	2 215 674,53
Eläkelainat / vuosilyhennys	0,00	0,00	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	46 486,00
Ostovelat	72 493,01	30 145,68	1 190 006,90	1 110 084,13
Muut velat	233 803,52	289 788,02	1 291 605,34	1 430 795,29
Siirtovelat	87 633,42	86 031,29	1 096 071,02	2 255 201,74
Yhteensä	393 929,95	405 964,99	4 780 770,48	7 058 241,69
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille				
Pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	33 467,01	13 765,06	0,00	0,00
Muut velat	163 000,00	250 000,00	0,00	0,00
Siirtovelat	5 172,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	201 639,01	263 765,06	0,00	0,00
Siirtovelkojen olennaiset erät				
Palkat sosiaalikuluihin	82 461,42	85 895,83	1 074 770,94	1 201 149,71
Verot	0,00	135,46	0,00	135,46
Korot	0,00	0,00	4 093,00	12 048,67
Tilikauden yli siirtynyt lainanlyhennyksen veloitus	0,00	0,00	0,00	1 000 000,00
Muut	5 172,00	0,00	17 207,08	41 867,90
Yhteensä	87 633,42	86 031,29	1 096 071,02	2 255 201,74

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2017	2016	2017	2016
Taseen liitetiedot				
Vakuudet ja vastuusitoumukset				
Velat joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä				
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	8 000 000,00	10 000 000,00
Annetut yritys kiinnitykset	0,00	0,00	18 925 354,28	19 128 441,50
Emoyhtiön kiinteistö- ja yritys kiinnitykset ovat yhtiön omassa hallussa.				
Velat, joiden vakuudeksi annettu vastasitoumuksia				
Eläkelainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Annetut takaus- ja vastatakaussitoumukset				
Takaussitoumuksien vastuumäärät				
Konsernin omiin velkoihin	2 334 956,51	3 097 521,73	3 034 956,51	3 797 521,73
Muiden puolesta	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	2 334 956,51	3 097 521,73	3 034 956,51	3 797 521,73
Leasingsopimuksista maksettavat määrät				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myöhemmin maksettavat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut taloudelliset vastuut, vuokravastuu				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	242 464,44	337 264,44	242 464,44	337 264,44
Myöhemmin maksettavat	969 857,76	1 212 322,20	969 857,76	1 212 322,20
Yhteensä	1 212 322,20	1 549 586,64	1 212 322,20	1 549 586,64
Muut sitoumukset				
Vuokravakuus	31 100,00	31 100,00	31 100,00	31 100,00
Saadut takaukset ja vastuusitoumukset				
Saadut takaukset	0,00	0,00	0,00	0,00

Koronvaihtosopimukset

Koronvaihtosopimuksella vaihdetaan tytäryhtiön Kaisanet Oy:n rahalaitoslainojen vaihtuva korko kiinteäksi koroksi.

Koronvaihtosopimuksella on suojattu yhtiön ottamaa pitkäaikaista lainaa 8.000.000 euron osalta.

Koronvaihtosopimus on voimassa 8 vuotta ja voimassaolo päättyy vuonna 2025 laina-ajan mukaan.

Koronvaihtosopimuksen markkina-arvo 31.12.2017 on -517.901,66 euroa.

Koronvaihtosopimus vastaa lainapääomaa sekä laina-aikaa, jolloin suojaus on tehokas.

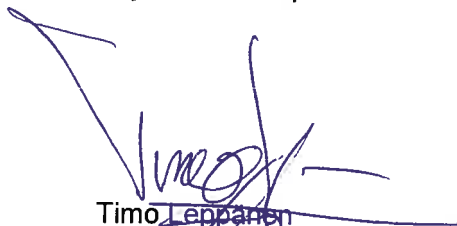
Sähkösuojaukset

Tytäryhtiö Kaisanet Oy on suojannut osan toiminnassaan käytettävästä sähköstä. Suojaukset ovat voimassa vuosille 2018 - 2020 ja näiden suojausaste vaihtelee.

Suojausten markkina-arvot ovat 31.12.2017 +38.727,22 euroa.

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Kajaanissa 28. päivänä maaliskuuta 2018

Timo Leppänen
puheenjohtaja

Esko Hakala

Martti Huusko

Reino Huusko

Marja Karjalainen

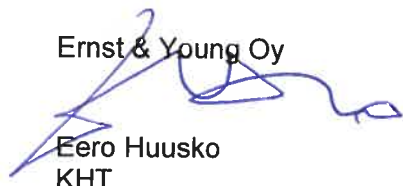
Hannu Korolainen
toimitusjohtaja

TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kajaanissa 6. päivänä huhtik. kuuta 2018

Ernst & Young Oy

Eero Huusko
KHT

KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT JA TOSITELAJIT JA NIIDEN SÄILYTYSTAPA
Tilikausi 1.1.2017 - 31.12.2017

Kassakladi	ATK-listoina
Päivä- ja pääkirja	CD-tulosteena
Reskontraerittelyt	CD-tulosteena
Ostoreskontratositteet	CD-tulosteena
Myyntireskontratositteet	CD-tulosteena
Muistiotositteet	CD-tulosteena
Korjaustositteet	CD-tulosteena
Kassatositteet	Paperitositteina
Tiliotetositteet	CD-tulosteena
Myyntireskontrasuoritukset	CD-tulosteena
Tasekirja	sidottuna kirjana
Tase-erittelyt ja liitetietositteet	sidottuna kirjana
